

PTUJSKI LIST

ptuju, Slovenski trg 3 (v starem rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Politično gospodarski tednik.

Štev. 46

Ptuj, 11. decembra 1921

III. letnik

Vsem naročnikom!

Vsled vedno bolj naraščajoče draginje smo prisiljeni, zvišati naročnino lista na

12 dinarjev = 48 K letno

6 dinarjev = 24 K polletno

3 dinarjev = 12 K četrtletno

1 dinar = 4 K mesečno.

Vendar ostanemo še vedno cenejše, kakor drugi listi.

Posamezna številka stane 30 para = K 1.20.

Upravništvo.

Lepa naša domovina!

Še predno smo se ujedinili v skupno Jugoslavijo, glasila se je znanam nam hrvaška pesem „Lepa naša domovina“ ne samo po Hrvatskem nego tudi po Sloveniji. Odkar pa smo ujedinjeni, je ta pesem sprejeta med naše narodne himne ter se kot taka prepeva ob slavnostih.

Zanimiv je postanek, razvoj in uspeh te naše narodne himne. V četrtek, 8. decembra je minilo 100 let, odkar se je rodil mož, ki je uglasbil Lepo našo domovino, Josip Runjanin. Bratje Hrvatje so proslavili svečano in ponosno to stoletnico. Njim se pridružimo tudi mi Slovenci!

Kdo je bil Josip Runjanin? Ko je složil l. 1846 napev naši pesmi, je bil vojni kadet v Glini na Hrvaškem. Rodil pa se je 8. dec. 1821 v Vinkovcih od pravoslavniških roditeljev. Tudi njegov oče je bil vojak, stavbni kapetan, mati pa hči kapetanova. Zato ni čuda, da je sam postal vojak, kakor mnogo hrvaških sinov v tedanji vojaški granici.

Stari Poetovio.

Predaval dr. Vladimir Travner.

Nadaljevanje.

Politično življenje je bilo sploh mnogo bolj razvito, kakor dandanes. Vsak mešan je smatral za svojo dolžnost se ga udeleževati. Tudi je bilo le tako mogoče priti do vplivnih državnih služb. Vsak, ki se je le mogel, se je skušal prikupiti ljudstvu, da je kot kandidat ali kot uradnik na lastne stroške zidal in popravljaj svetišča, kopeli, telovadnice itd. ali pa vprižarjal igre.

Ob času po Dioklecijanu so morali uradniki upravljati svoje službe pretežno v interesu države. S tem pa je začel propad mestnih uprav. Kar je bilo nekoč čast, postalo je za vsakega posameznika neznosno breme. Nihče ni hotel več opravljati teh služb, vsled česar so postale te službe dedne. Slednjič so ti uradi izgubili ves svoj ugled in vpliv.

Istotako kakor politično življenje je bilo tudi versko življenje zelo razvito. Rimljani so bili pobožni in vereni narod. Darovati bogovom predpisane daritve je bila ena najvažnejših državljskih dolžnosti, kajti

Josip Runjanin je bil živahen mladenič, ki se je rad zabaval v družbi, zlasti pa izvrstno popeval. V Glini, kjer je služil, je bilo takrat nekoliko navdušenih mladih rodoljubov. V njihovem kolu je bil tudi Runjanin. Učil se je glasbe in je znal po notah peti. Kot izvrsten pevec pa je tudi sam zložil melodijo marsikateri pesmi.

Pesem Leponašo domovino je zložil Anton Mihanović ter je bila natisnjena že l. 1835 v Danici. Mladega in ognjevitga kadeta je ta pesem tako navdušila, da je skušal sam najti napev za pesem, ko dotlej ni noben hrvaški glasbenik tega storil. Ker je ljubil svojo hrvaško domovino z vsem žarem svoje duše, je mislil, da je prvi pogoj za narod, ki hrepeni po svobodi, da ljubi in poveljuje svojo domovino. Poveljeval pa je svojo rodno zemljo Anton Mihanović z omenjeno pesmijo. A čitana ne napravi pesem iz daleka ne ti stega utise, kakor če pesem zapoje navdušena grla. Zato je sestavil Jos. Runjanin pesmi napev.

Napev je prišel še isto leto v Zagreb. Ali glasbeniki v Zagrebu pesni niso hoteli proglasiti za narodno himno. Ali hrvaški mladini je pesem ugajala. Prepevali so jo na svojih sestankih, začela se je širiti med narodom, kamor so jo zanesli zlasti dijaki. Ko pa je bila l. 1891 v Zagrebu razstava, ki so si jo ogledali Hrvati iz vseh strani, so proglasili „Lepo našo domovino“ za hrvaško narodno himno. Ko so l. 1893 hrvaški pevci pohiteli v Dubrovnik k odkritju Gunduličevega spomenika, je žela to pesem velikanski uspeh. Kjer in kadar so pevci zapeli ta pesem, kar se je zgodilo sto in stokrat, je napolnila narod s silnim navdušenjem.

Ne proslavlja ta himna sicer vladarjeve osebe, proslavlja pa zemljo samo. In zemlja, domovina je ona navduševalka vsakega rojaka, ki ostane in se ne spreminja. Ljudje se izpreminjajo, ginejo, se med seboj celo

bogovi so čuvali in hranili državo. Kdor je torej božanstva tajil ali žalil, je bil veleizdajalec, ker je rušil temelje države. Umevno je torej, da so bili ravno najboljši rimski vladarji strastni sovražniki kristjanov, ker so tajili božanstva in priznavali samo enega neznanega Boga. Omenimo le plemenitega Trajana, modrega Marka Aurela, čigar nauki se mnogokrat čudovito ujemajo z nauki krščanstva, „stara Rimljani“ Septimija Severa in Decija ter ženijalnega Dioklecijana. Sicer pa so bili Rimljani glede vere strpljivi ter so radi sprejemali bogove podjarmljenih narodov ter jih častili, kakor svoje lastne. Ker je imelo razen običajnih bogov skoraj vsako mesto, vsaka reka, vsak poklic, celo vsaka hiša svojega boga zaščitnika in ker so tudi članom cesarske rodbine, posebno že pokojnim izkazovali božjo čast, je bilo seveda tudi v Poetoviju vse polno svetišč, kapelic in sob božanstev. Pravzaprav je bilo vsako poslopje ob enem že svetišče.

Kakor povsod v državi so častili stari Ptujčani predvsem najvišjega in najboljšega Jupitra, zaščitnika rimske države, čigar svetišče se je nahajalo, kakor že omenjeno, na Panoramskem griču, vsled česar je imel bog priimek Culminatus. Izmed ostalih grško-rimskih

sovražijo, domača gruda pa s svojo krasoto in s svojim bogatstvom človeka le navdušuje k dobremu in lepemu.

Gospodarstvo.

Čuvajmo naše pomočnice — ptice pred gladom!

Kadar zima potrka na vrata, je razmera malo število naših drobnih ptičic pri nas. Velika večina zapusti pod jesen svojo domovino in se izseli v topleje kraje, da se izogne gladi in mrazu.

Tembolj pa moramo ceniti in upoštevati one zveste in najkoristnejše čuvarice naših kulturnih rastlin, ki jim je narava določila kljubovati pri nas neprilikom po zimi in ki tudi pozimi pobirajo in uničujejo škodljivi mrčes po naših poljanah, livadah in vrtih, posebno pa po sadovnjakih in šumah, če jim to vremenske prilike dopuščajo. So to razne sinčice, rdečerepke, palčki, strnadi, brglezi, žolne i. dr., ki iščejo hrano v razkopah drevesne skorje, v listnih zavitkih na drevju, v zemskih luknjah, kotih in duplih ter v sličnih skrivališčih škodljivih žuželk, njih ličink in jajčec. V mili zimi najdejo tudi hrane dovolj in prezimijo z lahkoto brez posebne pomoči od naše strani. Ali druga jim prede v hudi zimi, kadar zalije led razpoke drevesno skorje in kadar zakrije sneg tudi ostale vire hrane.

Ker te male ptičice naglo prebavljajo, jim je treba mnogo živeža; zato je pa tudi v hudi zimi, ko jim odtegujejo vremenske neprilike možnost zadostne prehrane, nevarnost velika, da jih pogine vsled gladi veliko število. Sedaj je umestno, da se spomni kmetovalec neprecenljivih zaslug, ki so mu jih izkazale ptičice čez poletje, in jim priskoči na pomoč s primerno hrano ter jih tako obvaruje gladi in pogina. Hrano je nastaviti

božanstev so se v Poetoviju posebno častili boginja lepote Venera, bog ognja Vulkan, bog trgovcev Merkur, bog vina Bakhus, bog vojne Mars, čudodelnika in božanstva zdravilstva Higijeja in Eskulap, sosebno v času, ko je krščanstvo napredovalo kot nekaka protiutež proti Kristusu, boginja vprežne živine Epona, božanstva žetve in rodbinske sreče Nutrices, Herkules, Silvanus itd. Radi so se obračali na stalno srečo (Fortuna stabilis). Na važnih mejah v mestu in okolici so stali mali kipi boga meje (Felix terminus) na cestnih križiščih pa številne kapelice dobrih duhov. V vsaki hiši so se častili lari in penati, na grobnih kamnih pa so napisovali božanstva smrti (diimanes Hecuba itd.)

Izmed ilirsko-keltskih bogov so se priporočali sosebno Martu Marmogiju imenovanemu tudi Teutales, Dinates in Mogetius.

V predrimskem času so mu mogoče kakor v Galiji tudi v Poetoviju žrtvovali ljudi, spoštovali so tudi dobrotljive norijske matere (matres Norice).

Trgovci, vojaki in sužni so zanesli v Poetovio razne orientalske bogove in s češenjem združene verske obrede, kakor Serapisa, Osirisa, Isisa in maloazijske kabire.

Najbolj priljubljen pri vseh slojih pa je